

NVO PRIEKŠLIKUMI BĒGĻU INTEGRĀCIJAS JAUTĀJUMĀ

2015

Latvijas biedrības un nodibinājumi nepārtraukti piedāvā risinājumus izaicinājumiem sabiedrībā, kur valsts, pašvaldības vai privātais sektors nevar to sniegt. Pašlaik neviena valsts institūcija neatbild par migrācijas un integrācijas politiku kopumā, un šī politikas joma ir fragmentēta. Biedrības un nodibinājumi, un aktīvi iedzīvotāji, papildinot, nevis dublējot valsts un pašvaldību pienākumus un atbildību, 26.10.2015. īstenoja risinājumu konsultāciju, lai nodrošinātu maksimāli koordinētu atbalsta plūsmu bēgļu uzņemšanai un iekļaušanai Latvijas sabiedrībā. Tās laikā vairāk nekā 100 NVO speciālistu un interesentu bēgļu uzņemšanas jautājumā strādāja septiņās nozaru grupās. Dalībnieki nāca klajā ar konkrētiem uzstādījumiem, kuros saredz izaicinājumus un iespējas sniegt savu pienesumu. Šajā dokumentā apkopoti būtiskākie NVO ieteikumi politikas veidotājiem. Ieteikumu apkopojumu veica darba grupu vadītāji, kas ir speciālisti attiecīgajās jomās. Punkti nav sakārtoti prioritārā secībā, visu šo tēmu nozīmīgums ir būtisks.

Uzstādījumi:

1. Nepieciešams izveidot valsts līmenī migrācijas un integrācijas politikas koordinējošo iestādi (sekretariātu).
2. Nepieciešams izveidot vienas pieturas aģentūru – informācijas un valsts pakalpojumu centru visiem migrantiem, tai skaitā bēgļiem, trešo valstu valstspiederīgajiem un reemigrantiem. Aģentūrai būtu nepieciešamas nodaļas reģionos, kuru izveidei būtu ieteicams pēc iespējas izmantot valstī jau esošos cilvēkresursus, piemēram, bijušos Nacionālā integrācijas centra konsultantus, un tām rekomendējams sadarboties ar NVO, kas darbojas migrantu integrācijas jomā, kā arī citās jomās, kur ir NVO ekspertīze.
3. Nepieciešams izveidot uzraudzības komisiju Rīcības plānam patvērumu meklētāju uzņemšanai, kurā būtu plaši pārstāvētas visas bēgļu integrācijā iesaistītās puses – valsts, pašvaldības, NVO, profesionālās asociācijas (piemēram, Latvijas Darba Devēju Konfederācija, ārstu biedrība u.c.). Komisijai būtu jātiekas vismaz 1 reizi mēnesī, tai būtu jāpiešķir tiesības iesniegt Ministru Kabineta priekšlikumus par Rīcības plāna papildināšanu vai izmaiņām, lai varētu pielāgoties ārējās vides izmaiņām un jauniem izaicinājumiem.
4. Rīcības plāna ietvaros, veidojot mentoru programmu bēgļiem, būtu nepieciešams ņemt vērā pilsoniskās sabiedrības resursus un pieredzi, kā arī labas prakses piemērus no esošām mentoru programmām citās valstīs. Mentoru lomā pēc iespējas būtu jāiesaista trešo valstu piederīgos, kuri ir veiksmīgi integrējušies Latvijas sabiedrībā, kā arī pārstāvji no NVO, kuriem ir pieredze un zināšanas multikulturālā vidē, kā arī īstenojot sabiedrības integrāciju praksē.
5. Resursu un atbalsta sniegšanas sinhronizēšana - pirms pārvietojamo patvēruma meklētāju ierašanās Latvijā attīstīt vienotu resursu bāzi, kas ietver informāciju par valsts un NVO nodrošinātajiem resursiem un kas atbalstītu bēgļu iekļaušanu vietējās pašvaldībās.
6. Nepieciešams paredzēt finansējumu NVO un citu ieinteresēto pušu (juristu, advokātu) aktivitātēm, lai sniegtu juridiskas konsultācijas un juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem nepieciešamības gadījumā no robežas šķērsošanas brīža un visas patvēruma procedūras laikā. Ir jāturpina ilggadīga prakse atbalstīt šādas aktivitātes, izmantojot ES fondu un valsts budžeta līdzekļus.

7. Atbalstīt juridiskās palīdzības sniedzēju, tostarp advokātu, kapacitātes celšanas pasākumus (apmācības, seminārus utt.) darbam ar patvēruma meklētājiem.
8. Veicināt jaunu juridiskās palīdzības sniedzēju piesaisti darbam ar patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām, kam piešķirts alternatīvais statuss, attīstot sadarbību ar augstskolām un imigrantu organizācijām/kopienām un to līderiem.
9. Mācot latviešu valodu bēgļiem, vērst uzmanību uz to, ka veiksmīgas valodas apguves procesa organizēšanā nepietiek ar kontaktstundām, kurās māca valodu. Lai nodrošinātu veiksmīgu latviešu valodas apguvi, valodas apguvē nepieciešams iekļaut papildus aktivitātes, kurās: 1) tiek sniegta iespēja iesaistīties kultūras un darba aktivitātēs; 2) organizēt brīvā laikā aktivitātes, piemēram, filmu skatīšanos latviešu valodā ar subtitriem arābu vai citās valodās, diskusijas un citas aktivitātes.
10. Ņemot vērā, ka darba devējiem, pakalpojumu sniedzējiem, skolām trūkst zināšanas un informācijas par iebraucēju izcelsmes valsti/-īm un citu kultūru specifiku, kā arī saskarsmi ar atšķirīgo (tradīcijas, reliģija, paradumi, darba vides specifika u.c.), veidot starpkultūru komunikācijas apmācības mērķa grupām, kas pirmās saskaras ar bēgļiem, iekļaujot apmācību saturā: vērtības, saskarsme un komunikācija, tradīcijas, atvērtība dažādībai u.c.
11. Nepieciešams organizēt tematiskas brīvā laika pavadīšanas aktivitātes Latvijas sabiedrībai kopā ar bēgļu ģimenēm.
12. Veicināt trešo valstu valstspiederīgo, kas uzturas Latvijā jau ilgāku laiku, iesaisti bēgļu integrācijas procesā kā resursu: 1) integrācijas mentors; 2) tulks; 3) konsultants.
13. Veikt attieksmes pret bēgļu uzņemšanu Latvijā cēloņu padziļinātu analīzi: 1) kādi ir *nē* nostājas motīvi: reprezentatīvi visās demogrāfiskajās grupās; 2) bēgļu un patvēruma meklētāju viedokļu par Latvijas sabiedrību analīze (pētnieki – imigranti ar atbilstošu izglītību). Apkopot pētījumus un analizēt to rezultātus varētu Pārresoru Koordinācijas Centrs.
14. Organizēt diskusijas un izglītojošas lekcijas reģionos, it īpaši ārpus Rīgas, par globālām migrācijas tendencēm un iemesliem, nodrošinot sabiedrības izpratnes veidošanos.
15. Ar NVO palīdzību nodrošināt apmācības medijiem par globālām migrācijas tendencēm un iemesliem, kā arī bēgļa statusa starptautisko nozīmi un tiesību atšķirībām, salīdzinot ar ekonomiskajiem migrantiem.
16. Sagatavot un izplatīt pilnvērtīgu informāciju:
 - a. patvēruma meklētājiem par Latvijas veselības aprūpes sistēmu, par pirmajām veselības pārbaudēm, par vakcināciju bērniem, kā arī informāciju par veselības profilaksi, biežākajām saslimšanām utt.;
 - b. ārstniecības personām (Latvijas), kas jāzina, lai pilnvērtīgi novērtētu patvēruma meklētāja veselības stāvokli, ja tāda nepieciešamība rodas: biežākās saslimšanas bēgļu nometnēs, kultūrspecifiskas saslimšanas, kultūras aspekti, kas var ietekmēt ārstēšanas procesu, komunikācijas prasmes, kas saistītas ar kultūras specifiku (angļu, latviešu un arābu valodās).
17. Nodrošināt pilnvērtīgu sākotnējo veselības pārbaudi (TBC pārbaude, HIV eksprestests, B hepatīta pārbaude), vakcinācija bērniem, kā arī nodrošināt primāro veselības aprūpi (kā paredzēts indikatīvajā rīcības plānā), iespēju robežās piesaistot brīvprātīgos, piemēram,

ārzemju studentus, kuri studē medicīnu u.c., tādējādi palīdzot izprast situāciju, un saņemt pakalpojumu, ja tāda nepieciešamība rodas.

18. Izglītot un apmācīt:

- a. veselības aprūpes speciālistus, kā strādāt ar patvēruma meklētājiem, kas jāzina par slimībām, ārstēšanu utt.;
- b. patvēruma meklētājus par higiēnu, profilaksi, uzturu utt.

19. Nodrošināt atsevišķus pasākumus bēgļu bērnu atbalstam un integrācijai: plašu un daudzveidīgu interešu nodarbību klāstu, iesaistīšanu dažādos pulciņos, darbnīcās. Organizēt šīs aktivitātes no pašas pirmās dienas, kad bērns ierodas Latvijā, - gan laikā, kamēr bērns ir *Muceniekos*, gan pēc statusa un jaunās dzīves vietas iegūšanas.

20. Paredzēt risinājumus bērniem, kuri cietuši no vardarbības, piesaistot speciālistus un izmantojot īpašas intervences metodes. Paredzēt kārtību šādu situāciju diagnostikai.

21. Noteikt atbildīgo institūciju par bēgļu bērnu, kā mērķa grupas īpašu uzraudzību un atbalstu, tai skaitā par atbalsta pakalpojumu nodrošināšanu, iepirkšanu un uzraudzību. Galvenais pamatojums šāda mehānisma izveidei ir tas, ka bērnu grupai ir īpašas vajadzības. Pakalpojuma sniedzējam ir jābūt sagatavotam un spējīgam nodrošināt kvalitatīvu pakalpojumu, pārzināt juridiskās nianšes, šo bērnu vajadzības.

22. Nodrošināt regulārus neformālus pasākumus iedzīvotāju iesaistīšanai atbalsta aktivitātēs bēgļiem. Pasākumi ietver - bēgļus atbalstošu iedzīvotāju mobilizēšanu kopīgiem integrācijas pasākumiem, līdzdalību dažādās atbalsta aktivitātēs (piemēram, nodarbinātībā, izglītošanā). Pasākuma rezultāts ir pozitīva komunikācija par iedzīvotāju atbalstu bēgļiem.

Organizāciju un individu darbības galvenais priekšnoteikums ir atvērtība, iesaistot tos, kuri vēlas sniegt atbalstu un risinājumus šajā lielākajā cilvēku radītajā migrēšanā Eiropā, tajā skaitā - Latvijā.

